

O P O S

Opólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych

STANOWISKO Ogólnopolskiego Porozumienia Organizacji Samorządowych z dnia 26 czerwca 2024 r.

w sprawie: **analizy skutków finansowych propozycji Ministerstwa Finansów dla dochodów jednostek samorządu terytorialnego**

Po analizie zaprezentowanych w maju i czerwcu 2024 roku przez Ministerstwo Finansów materiałów dotyczących szczegółowych rozwiązań i skutków reformy dochodów jednostek samorządu terytorialnego, pragniemy wyrazić swoje zaniepokojenie zaprezentowanymi w nich informacjami, które w sposób niezrozumiały, niespójny i pobieżny prezentują kierunki przygotowywanych zmian.

Udział w dochodach podatników PIT i CIT:

Kierunek zaproponowany przez MF wydaje się być słuszny, a wynikający wzrost kwot dochodów dla JST z tych źródeł, na pierwszy rzut oka jest imponujący. Doceniamy fakt, że zmiana w tym zakresie ustabilizuje i uniezależni nasze dochody od zmian w systemie podatkowym (np. ulgi i zwolnienia podatkowe, zmiany stawek czy ew. podwyższenia kwoty wolnej od podatku). Cieszymy się też z faktu iż nasze dochody mają też uwzględniać podatników opodatkowanych podatkiem ryczałtowym.

Niemniej zaproponowane w majowej prezentacji wstępne wartości wskaźnika % udziału JST w dochodach podatników tych podatków trudno uznać za właściwe, gdyż nie dysponując kwotami dochodów podatników w naszych samorządach, nie jesteśmy w stanie określić, czy te wartości są wystarczające na pokrycie naszych potrzeb wydatkowych. Niezrozumiałe jest też to, że udziały miast na prawach powiatu w dochodach podatników PIT i CIT nie są sumą wartości zaproponowanych osobno dla gmin i powiatów.

Podanie w majowej prezentacji, przykładu Gminy „A”, bez wskazania kwot, jaką w tym roku oraz w przyszłym, otrzyma lub może otrzymać ta Gmina z udziału w PIT według obecnie funkcjonujących mechanizmów powoduje, że nie możemy ocenić, o ile ten „nowy” system jest korzystniejszy.

W związku z tym, oczekujemy na wyliczenia (symulacje), tychże dochodów dla poszczególnych samorządów w wersji obejmującej porównanie obecnego i projektowanego systemu dla roku 2025, gdyż porównywanie wartości tegorocznych (jako obecnego systemu) z przyszłorocznymi opartymi o „nowy” system jest całkowicie niezasadne.

Potrzeby finansowe JST, jako element kalkulacyjny do ustalenia subwencji ogólnej:

- potrzeba ekologiczna

O P O S

Opólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych

Ustalenie wartości potrzeb finansowych z tego zakresu wydaje się w miarę łatwe. Jednak problem może stanowić źródło informacji (np. dane z GUS), co do wielkości tych terenów w poszczególnych samorządach oraz momentu ich uwzględnienia w przeliczeniach (np. stan na koniec roku x).

W związku z tym, oczekujemy na wyliczenia (symulacje), tych wartości dla poszczególnych samorządów. Wskazania minimalnej kwoty wynikającej z tej potrzeby oraz czy obejmie ona też samorzady bez wymienionych w prezentacji form ochrony przyrody (np. terenów złóż kopalnych o ograniczonym przeznaczeniu dla innych celów).

- potrzeba oświatowa

Niezrozumiały, bo właściwie niewskazany w prezentacji, jest sposób kalkulacji tej potrzeby. Trudno stwierdzić co oznacza *...ustalana w wysokości łącznej kwoty potrzeb oświatowych, nie mniejszych niż w roku poprzedzającym rok budżetowy, z uwzględnieniem wzrostu wydatków wynikających ze zmiany realizowanych zadań oświatowych*. Co według MF jest tą łączną potrzebą finansową, gdyż w przekonaniu wszystkich JST nie jest to kwota wynikająca z przekazywanej rokrocznie subwencji oświatowej, która nie wystarcza nawet na pokrycie wynagrodzeń w sferze oświatowej! Tylko w samym roku 2023 niedobór pokrycia wydatków bieżących w oświacie, w gminach i powiatach (dział 801 i 854 klasyfikacji budżetowej) sięgnął blisko 30 mld złotych.

- potrzeba rozwojowa

Żaden samorząd nie wyobraża sobie stagnacji w swoim rozwoju. Dlatego tak istotne są własne środki na dalszy poprawę życia swoich mieszkańców gdyż środki z budżetu UE nie pokryją wszystkich potrzeb. W związku z powyższym oczekujemy jednoznacznych informacji, czy globalna kwota tej kategorii będzie bazowała na danych „wydatki i dochody roku n-2”, czy „n-1”? istotna będzie także informacja jak kalkulowana będzie kwota minima dla części podstawowej?

Podobnie jak w innych potrzeb, oczekujemy także na wyliczenia (symulacje), tych wartości dla poszczególnych samorządów.

- potrzeba wyrównawcza

Niezrozumiały system liczenia tej kategorii wysuwa się na pierwszy plan. Niejasności pojawiają się, już przy sposobie wyliczania indeksu potrzeb wydatkowych, i nie chodzi tylko o system wag, ale o determinanty. W tym przypadku na pierwszy plan, wysuwa się baza danych ludności. Informacje zawarte w prezentowanych statystykach GUS wielokrotnie nie odpowiadają informacją z ewidencji mieszkańców w poszczególnych gminach. To w oczywisty sposób rzutować będzie na ten wskaźnik – według nas negatywnie.

Kolejny problem może stanowić kwota podstawowych dochodów podatkowych. Czy w tym przypadku będą to wartości zawarte w sprawozdaniach Rb-PDP?

Następny znak zapytania, pojawia się już przy samym wyliczeniu kwoty potrzeb wyrównawczych. Wiemy, że ma ona wynieść 80% lub 100% (wersja czerwcową prezentacji), tylko nie wyjaśniono wyliczenia samej kwoty.

O P O S

Opólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych

W związku z powyższym oczekujemy pokazania nam całego mechanizmu wyliczenia tej potrzeby w oparciu o konkretne dane. Ma to ogromne znaczenie dla opracowywania kolejnych lat budżetowych pokazywanych w Wieloletnich Prognozach Finansowych samorządów, gdyż przekłada się to na podejmowane decyzje, co do zaciągania zobowiązań wieloletnich przez poszczególne JST.

1%-owa rezerwa dochodów dla JST

Utworzenie stosownej rezerwy wydaje się słuszną propozycją. Jednak odpowiedzi wymagają sposoby jej przekazywania. Na ten moment nie wyjaśniona pozostaje kwota – ok. 1,2 mld złotych – gdyż nie wiemy z jakiej części dochodów ma ona być wyliczana. Żywimy głęboką nadzieję, że kryteria jej redystrybucji będą jasne i transparentne tak, aby uniknąć złych praktyk z minionych lat.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania i analizy, możemy jednoznacznie stwierdzić, iż bez przedstawienia stronie samorządowej mechanizmów kalkulacji poszczególnych potrzeb finansowych wraz ich ostatecznymi wartościami przypadających dla każdego samorządu, nie możemy odpowiedzialnie ocenić skutków projektowanych zmian. Dla pełnego obrazu efektu dla JST, ważne byłoby również rzetelne porównanie skutków projektowanych zmian w dochodach w standardzie roku 2025 w oparciu o obecny system vs. roku 2025 w oparciu o system projektowany.

Co istotne, pozostało już niewiele czasu na efektywną ocenę propozycji Ministerstwa Finansów oraz nadanie biegu procesom legislacyjnym, tak aby już 1 stycznia 2025 roku weszły w życie projektowane zmiany. Jednocześnie środowisko samorządowe oczekuje zaprojektowania trwałej i satysfakcjonującej nowelizacji, która pozwoliłaby na ustanowienie finansów samorządowych o stabilnych podstawach, zdolnych do podejmowania perspektywicznych wyzwań w ciągu najbliższych lat, bez konieczności ciągłych zmian i weryfikacji.

Z poważaniem,

Błażej Konkol

Prezes Związku Gmin Pomorskich
Prezydencja OPOS